

Nr 453.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort; given Stockholms slott den 28 maj 1918.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

L a g

om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort.

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, i den mån så prövas nödigt, för viss tid eller tills vidare förordna, att med svenskt fartyg, som äger en bruttodräktighet av tvåhundra registerton eller därutöver, gods icke må, utan att medgivande lämnats av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat, fraktas mellan svensk och utrikes ort. Vad sålunda är stadgat om fraktande skall gälla fortskaffande av gods jämväl i annat fall än vid befordran mot vederlag.

Under tid, då sålunda meddelat förordnande är gällande, skola i sjölagen givna stadganden, som avse befogenhet för befälhavare att sälja av redarens gods eller av lasten eller röra utlossning av gods annorstädes än i bestämmelseorten, äga tillämpning, ändock att därigenom gods, som inlastats å inom riket belägen ort, skiljes från fartyget å utrikes ort eller omvänt; dock må i fall, som avses i 128 och 129 §§ sjölagen, lossning av gods, som inlastats å inrikes ort, äga rum endast å sålunda belägen ort.

Förbud, som i första stycket sägs, äger icke tillämpning å gods, som utgöres av skeppsproviant och skeppsförnödenheter för fartyget, förnödenheter tillhöriga passagerare eller å fartyget anställda personer eller gods, som bärgats ombord å fartyget.

2 §.

Fortscaffas gods med svenskt fartyg i strid mot föreskrift, som enligt 1 § meddelats, straffes befälhavaren med böter från och med fem

till och med tjugutusen kronor eller fängelse från och med en månad till och med ett år.

Har redare eller annan, som i redares ställe haft befattning med fartyget, bjudit, legt, trugat eller eljest uppsåtligen förlett befälhavaren till förseelsen eller med råd eller dåd främjat densamma eller, med vetenskap om förseelsen, underlåtit att, såvitt det stått i hans makt, hindra dess utförande, varde dömd till straff, som i första stycket sägs.

Där frakt för godsets fortskaffande skolat enligt därom träffat avtal tillkomma den brottslige, vare han skyldig utgiva fraktens belopp. Är den, vilken frakten skolat tillkomma, ej förfallen till straff efter ty ovan sägs, skall han förpliktas att av frakten utgiva det belopp, vartill för honom uppkommen vinst å det olovliga fraktandet högst kan skattas.

3 §.

Av böter, som enligt denna lag ådömas, så ock av vad den brottslige eller annan jämlikt denna lag förpliktas utgiva tillfalle en tredjedel, dock högst femtusen kronor, åklagaren och återstoden kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 april 1919. Av Konungen jämlikt denna lag givet förordnande må ej äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag. I fråga om sådan, under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen sägs, skall vad där är stadgat fortfarande gälla.

Har, då förordnande, som enligt 1 § meddelats, bliver gällande, fartyg avgått från ort, där gods inlastats, må, utan hinder av förordnandet, godset fortskaffas till bestämmelseorten.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott tisdagen den 21 maj 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
PETRÉN,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anförde efter gemensam beredning med herr ministern för utrikes ärendena och chefen för finansdepartementet:

»Det genom lag den 8 juli 1916 först anordnade förbudet i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter har genom särskilda lagar erhållit fortsatt giltighet, och det torde näppeligen kunna ifrågasättas annat, än att detta förbud kommer att upprätthållas, intill den nuvarande kristidens slut. Den ifrågavarande lagstiftningen är framtvingad av den av kriget förorsakade nedgången i tonnaget och de därunder i övrigt inträdda förhållanden, som funnits påkalla kontroll från det allmännas sida över de svenska fartygens fraktfart i

syfte att, så långt möjligt och nödigt är, bevara svenskt tonnage för svensk handel. De sist genom lag den 30 april 1918 i ämnet meddelade bestämmelserna, varigenom nästföregående lag den 28 mars 1917 erhållit utsträckt tillämpning, innefatta så till vida en utvidgning av sistnämnda lag, att även icke maskindrivna fartyg (d. v. s. segel- och pråmfartyg) inbegripits under lagen. Redan under beredning av det förslag, som legat till grund för den sist antagna lagen, var den frågan föremål för övervägande, huruvida icke samtidigt Eders Kungl. Maj:t lämpligen borde tillerkännas befogenhet att, under de förutsättningar, som stadgats beträffande fartyg i fart mellan utrikes orter, förbjuda fraktande av gods mellan svensk och utrikes ort. Behovet av en dylik utsträckning av lagen hade emellertid icke vid denna tid framträtt med sådan styrka, att en utvidgning av ifrågavarande lagstiftning ansågs oundgänglig i berörda avseende. Under den sista tiden hava dock sådana omständigheter yppat sig, som synas göra en bestämmelse av nyss angivna innebörd erforderlig.

I själva verket synes grunden för denna lagstiftning i sina konsekvenser leda därtill, att Eders Kungl. Maj:t bör äga befogenhet att reglera det svenska tonnagets användande även i vad det avser resor mellan svensk och utländsk ort. Rådande förhållanden kräva en allt starkare ransonering av snart sagt alla nödvändighetsvaror; på vissa av dessa råder redan nu verklig brist, andra åter kunna beräknas inom en kort tid komma att tryta. I båda fallen är en snar införsel i betydande utsträckning av nöden, i den mån sådan oavsett hinder från krigförande makter står att vinna. Det synes därför i avseende å all import vara nödigt att bereda tillfälle att reglera denna så, att i första rummet det för folkförsörjningen nödvändigaste av livsförnödenheter och andra varor införes, och detta under för det allmänna mest fördelaktiga villkor, samt att med införsel av mindre viktiga varor får anstå, även om deras införande skulle bereda den enskilde större vinst. Motsvarande synpunkter böra gälla även beträffande landets export. Endast statens vederbörande organ kunna äga en fullständig översikt över landets tillgångar och behov, och det bör därför, i vårt nuvarande svåra läge, tillkomma dessa statsorgan myndighet att reglerande ingripa i de enskilda fartygsägarnas och befraktarnas rörelsefrihet även när det gäller fortskaffande av gods mellan orter, av vilka endast utgångspunkten eller bestämmelseorten är utländsk. Att häri obestriddligen ligger ett synnerligen starkt intrång i den enskildes rätt att fritt förfoga över sin egendom är ett skäl, som icke med fog läres kunna åberopas mot en sådan anordning i högre grad än vad anmärkningen redan drabbar den på området nu gällande lagstift-

ningen. Läget har framtvingat det ena ingreppet efter det andra i privaträttsliga förhållanden, som före världskrigets utbrott ansågos principiellt helt undandragna statlig reglering. I själva verket har också på förevarande område en vida starkare befogenhet, än här ifrågasättes, blivit lagd i statens hand genom den s. k. förfoganderättslagen. Ett utvidgande, på sätt redan antytts, av gällande regler om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg synes emellertid i många fall kunna göra en eljest möjligen oundgänglig användning av förfoganderättslagen överflödig.

I enlighet med vad jag sålunda anfört har jag låtit inom justitiedepartementet utarbeta förslag till *lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort*. Förslaget ansluter sig till den gällande lagstiftningen angående förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter och torde därför icke erfordra någon mera ingående motivering. Några mindre erinringar torde dock vara på sin plats med hänsyn till det föreliggande lagförslagets innehåll i vissa av de delar, där det avviker från nu gällande lagstiftning.

När förslaget stadgar förbud mot viss fart mellan svensk och utrikes ort, må sålunda framhållas, att därav med tillräcklig tydlighet torde utmärkas, att förbudet avser icke blott resa från svensk till utrikes ort, utan även resa från utrikes till svensk ort.

Lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter innehåller i sin 1 § 2 mom. vissa undantag från det i lagen stadgade förbudet, nämligen bland annat beträffande fartyg, som göra regelbundna resor mellan Sverige och utrikes orter efter en på förhand kungjord plan, som tillämpades den 19 juli 1916. Då den nu föreslagna lagen jämväl bör bereda möjlighet att reglera sådan trafik mellan svensk och utrikes ort, har ett undantag av denna innebörd icke upptagits i förslaget. 1 § tredje stycket i förslaget har därför erhållit en annan avfattning än motsvarande stadgande, nämligen 1 § 2 mom., i 1917 års lag. Dessutom har det i denna lag i sagda mom. upptagna stadgandet angående behörighet för Eders Kungl. Maj:t att själv eller genom den Eders Kungl. Maj:t därtill bemyndigat för särskilda fall eller i därom utfärdade kungörelser medgiva ytterligare undantag från det i lagen stadgade förbudet i det upprättade förslaget ersatts med ett stadgande i 1 § första stycket av enahanda innebörd.»

Föredraganden uppläste härefter det utarbetade lagförslaget av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar samt hemställde, att för det

ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över förslaget måtte genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Henry Lindberg.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag

om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort.

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, i den mån så prövas nödigt, för viss tid eller tills vidare förordna, att med svenskt fartyg, som äger en bruttodräktighet av tvåhundra registerton eller därutöver, gods icke må, utan att medgivande lämnats av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat, fraktas mellan svensk och utrikes ort. Vad sålunda är stadgat om fraktande skall gälla fortskaffande av gods jämväl i annat fall än vid befördran mot vederlag.

Under tid, då sålunda meddelat förordnande är gällande, skola i sjölagen givna stadganden, som avse befogenhet för befälhavare att sälja av redarens gods eller av lasten eller röra utlossning av gods annorstädes än i bestämmelseorten, äga tillämpning, ändock att därigenom gods, som inlastats å inom riket belägen ort, skiljes från fartyget å utrikes ort eller omvänt; dock må i fall, som avses i 128 och 129 §§ sjölagen, lossning av gods, som inlastats å inrikes ort, äga rum endast å sålunda belägen ort.

Förbud, som i första stycket sägs, äger icke tillämpning å gods, som ntgöres av skeppsproviant och skeppsförnödenheter för fartyget, förnödenheter tillhöriga passagerare eller å fartyget anställda personer eller gods, som bärgats ombord å fartyget.

2 §.

Fortscaffas gods med svenskt fartyg i strid mot föreskrift, som enligt 1 § meddelats, straffes befälhavaren med böter från och med fem

till och med tjugutusen kronor eller fängelse från och med en månad till och med ett år.

Har redare eller annan, som i redares ställe haft befattning med fartyget, bjudit, legt, trugat eller eljest uppsåtligen förlett befälhavaren till förseelsen eller med råd eller dåd främjat densamma eller, med vetskap om förseelsen, underlåtit att, såvitt det stått i hans makt, hindra dess utförande, varde dömd till straff, som i första stycket sägs.

Där frakt för godsets fortskaffande skolat enligt därom träffat avtal tillkomma den brottslige, vare han skyldig utgiva fraktens belopp. Är den, vilken frakten skolat tillkomma, ej förfallen till straff efter ty ovan sägs, skall han förpliktas att av frakten utgiva det belopp, vartill för honom uppkommen vinst å det olovliga fraktandet högst kan skattas.

3 §.

Av böter, som enligt denna lag ådömas, så ock av vad den brottslige eller annan jämlikt denna lag förpliktas utgiva tillfalle en tredjedel, dock högst femtusen kronor, åklagaren och återstoden kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 april 1919. Av Konungen jämlikt denna lag givet förordnande må ej äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag. I fråga om sådan, under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen sägs, skall vad där är stadgat fortfarande gälla.

Har, då förordnande, som enligt 1 § meddelats, bliver gällande, fartyg avgått från ort, där gods inlastats, må, utan hinder av förordnandet, godset fortskaffas till bestämmelseorten.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd tisdagen den
28 maj 1918.*

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 21 maj 1918, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, docenten Martin Fehr. Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott tisdagen den 28 maj 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde efter gemensam beredning med herr ministern för utrikes ärendena och chefen för finansdepartementet lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 21 maj 1918 till lagrådet remitterade förslaget till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort samt hemställde, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Harry Guldberg